

بسم الله الرحمن الرحيم

نگاهی به فعالیت‌های
معاونت پژوهش

مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام حسین (علیه السلام)

سطح سه - سال ۱۳۹۵-۱۳۹۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه وآله وسلم): من مات و میراثه الدفاتر و المحابر وجبت له الجنة «
هر که از دنیا رود و میراثش دفترها و دواتها باشد، بهشت ارزانی‌اش باد. «ارشاد القلوب، ص ۱۷۶»

حضرت امام خمینی (رحمة الله علیه):

حوزه‌ها و روحانیت باید نبض تفکر و نیاز آینده
جامعه را همیشه در دست خود داشته باشند
و همواره چند قدم جلوتر از حوادث، مهیای
عکس‌العمل مناسب باشند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۷۲۳)

امام امیرمؤمنان علی (علیه السلام): «فَضْلُ فِكْرٍ وَ تَفَهُُّمٍ أَنْجَعُ مِنْ فَضْلِ تَكَرُّرٍ وَ دِرَاسَةٍ»
بسیار اندیشیدن و فهمیدن، سودمندتر است از تکرار بسیار و درس گرفتن. «غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۵۶۴»

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی):

حوزه‌ی علمیه، یک کارخانه‌ی عظیم انسانی
است که باید دائم تولید کند، حوزه باید کتاب و
آدم و عالم و متدین و فکر و حرف تازه تولید کند.

(دیدار علما و مدرسان حوزه علمیه قم، ۱۳۷۰/۱۱/۰۳)

امام امیرمؤمنان علی (علیه السلام): «لا عمل کالتحقیق»
هیچ کاری چون تحقیق و حقیقت‌جویی نیست. «معجم الفاظ غررالحکم، ص ۴۲۹»

آیت‌الله جوادی آملی (قدس سره):

انسان یک ساعت گریه [کند و] پنج ساعت فهم،
شش ساعت تحقیق، ده ساعت پژوهش؛ ثواب
پژوهش بیش از ثواب گریه است؛ اگر انسان
محققانه دارد ولایت را می‌شناسد و می‌شناساند
چنین انسانی اگر مرکب قلم او از خون شهید
بالا تر باشد، خب نسبت به اشک یقیناً بالاتر است.

امام امیرمؤمنان علی (علیه السلام): «عَلَيْكُمْ بِالذِّرَايَاتِ لِأَلِ الرِّوَايَاتِ»
بر شما باد به فهمیدن ، نه نقل کردن. «میزان الحکمة، ح ۳۳۵۵»

سخن مدیر مؤسسه

پژوهش یکی از اساسی ترین نیازها برای نیل به پیشرفت و توسعه همه جانبه حوزه های علمیه است، بنابراین سطح و نوع فعالیت های پژوهشی یکی از شاخص های تعیین کننده پیشرفت در حوزه های علمیه به شمار می رود. نقش پژوهش در توسعه همه جانبه پایدار چنان برجسته می باشد که می توان آن را بدون تردید نیروی محرک توسعه در همه ابعاد جامعه دانست.

در این راستا پیش مطالعه، مطالعه و مباحثه از ضرورت ها و مقدمه بحث پژوهش و تحقیق است؛ طلبه اگر می خواهد به عمق و مغز هر علمی دست پیدا کند جز با مطالعه دقیق و پژوهش امکان پذیر نیست. در نتیجه یکی از وظایف اصلی طلاب تولید فکر، تحکیم مبانی اسلامی و ایستادگی در مقابل شبهات روز دنیا است. با توجه به اینکه آموزش و پرورش دو جزء لاینفک می باشند، آموزش مهارت های پژوهشی در کنار سایر دروس اصلی، یکی از مقدمات بسیار مهم در عرصه تحقیق، نوآوری و تولید علم می باشد که در این جهت می بایست حداکثر توان را به کار گرفت.

مدیر مؤسسه آموزش عالی امام حسین (علیه السلام)

سرکار خانم شاکری

امام حسین (علیه السلام):

«من دلائل العالم إنتقادة لحديثه و علمه بحقائق فنون النظر»

از نشانه‌های عالم، نقد سخن و اندیشه خود و آگاهی از نظرات مختلف است.

«بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۹»

بخش اول:

نگاهی به برنامه‌های

کوتاه مدت و بلند مدت

معاونت پژوهش

برنامه بلندمدت پژوهشی مؤسسه آموزش عالی-حوزوی امام حسین (علیه‌السلام)

- ۱- انتشار فصلنامه تخصصی در حوزه علوم اسلامی برای بالا بردن توان پژوهشی طلاب؛
- ۲- تشویق و حمایت از فعالیت‌های پژوهشی طلاب در قالب پرداخت بن کتاب، حق‌التألیف و چاپ پژوهش‌های برتر؛
- ۳- تربیت پژوهش‌گر و نویسنده متدین و کارآمد در حوزه‌های علوم انسانی؛
- ۴- بهره‌گیری از فعالیت‌های پژوهشی طلاب در راستای رفع نیازهای جامعه؛
- ۵- ایجاد نظام آموزشی پژوهش‌گرا؛
- ۶- تعامل فعال و مفید با مراکز علمی- پژوهشی حوزه و دانشگاه؛
- ۷- تربیت نیروهای پژوهشی و متعهد در غنی‌سازی برنامه‌های پژوهشکده امام حسین (علیه‌السلام).

برنامه‌های کوتاه‌مدت پژوهشی مؤسسه آموزش عالی-حوزوی امام حسین (علیه‌السلام):

- ۱- شناخت استعدادها و توانایی‌های پژوهشی طلاب به منظور برنامه‌ریزی متناسب با آن؛
- ۲- نهادینه کردن مطالب درسی به واسطه تحقیقات ضمن دروس؛
- ۳- زمینه‌سازی جهت گسترش تولید دانش دینی در حوزه‌های مختلف علوم اسلامی؛
- ۴- تقویت روحیه تحقیق و پژوهش در طلاب؛
- ۵- تهیه برنامه پژوهشی مدرسه و ارائه اهداف و تعیین اولویت‌های پژوهشی در قالب برنامه‌های میان مدت و بلندمدت برای طرح و تصویب در شورای برنامه‌ریزی مدرسه؛

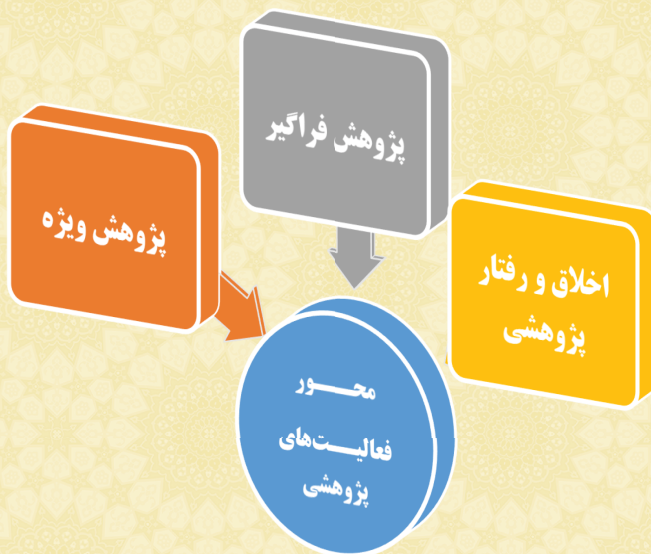
- ۶- فراهم‌سازی مقدمات آموزش پژوهش و تأمین نیروی انسانی (اساتید راهنما، مشاور و اساتید مهارت‌های نویسندگی و...)
- ۷- برگزاری نشست‌ها، مسابقات و اردوهای علمی و برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت و کاربردی آموزش مهارت‌های نویسندگی؛
- ۸- تعامل و ارتباط اثربخش با معاونت آموزش مدرسه در جهت ارتقای کیفیت آموزش و تحقق آموزش پژوهش‌گرا؛
- ۹- تهیه و تجهیز نرم افزارهای علوم اسلامی و بانک اطلاعات؛
- ۱۰- تماس و ارتباط با مؤسسات پژوهشی حوزوی و دانشگاهی، به منظور همکاری در امور پژوهشی و مبادله خدمات علمی؛
- ۱۱- زمینه‌سازی برای ایجاد واحدهای پژوهشی، انجمن‌ها، قطب‌های علمی، کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره و کرسی‌های آزاداندیشی و حمایت و پشتیبانی از آنان؛
- ۱۲- نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی حوزه‌های علمیه؛
- ۱۳- ساماندهی واحد پژوهشی حوزوی وابسته و تلاش برای هماهنگ‌سازی سایر واحدهای پژوهشی حوزوی دینی؛
- ۱۴- تجلیل از واحدهای پژوهشی، پژوهشگران، مدیران پژوهشی و معرفی آثار پژوهشی برتر حوزه‌های علمیه.

محور فعالیت‌های پژوهشی

در محور اخلاق و رفتار پژوهشی، به ویژگی‌های سزاوار و شایسته هر پژوهشگر پرداخته می‌شود که در فرایند پژوهش اثر بسزا و شایان دارد.

در محور پژوهش فراگیر، به جنبه‌های عمومی کار پژوهش نظر می‌شود؛ همچون: آشنایی با مقدمات و روش‌های پژوهش، تلاش‌های پژوهشی گروهی، نگارش تحقیقات طول دوره، نگارش تحقیق پایانی.

در محور پژوهش ویژه، به آن دسته از تلاش‌های پژوهشی طلبه عنایت می‌گردد که دستاورد آن، یک رهاورد ویژه پژوهشی همچون کتاب، مقاله علمی-پژوهشی، و ارائه در همایش‌های علمی است.

امام امیرمؤمنان علی (علیه السلام):
«عقول الفضلاء فی أطراف أفلامها»
خردورزی‌های فرهیختگان بر کرانه قلم‌هایشان جلوه‌گر است.
«معجم الفاظ غررالحکم، ص ۹۳۹»

بخش دوم:

نمایی از فعالیت‌های
معاونت پژوهش

گزارش کار معاونت پژوهش مؤسسه آموزش عالی امام حسین (علیه السلام) یزد

- ۱- برگزاری ۲ کرسی آزاداندیشی در سال ۹۵ با عناوین «بررسی ادله موافقین و مخالفین فرزندآوری آری یا خیر؟» با داوری سرکار خانم شاکری.
- ۲- برگزاری کرسی «زی طلبگی» و بررسی ادله طلاب موافق و مخالف با داوری سرکار خانم نیک‌پور.
- ۳- برگزاری ۱ کرسی آزاداندیشی در سال ۹۶ با عنوان «تقدم تزکیه بر تعلیم، آری یا خیر؟» با داوری حجت الاسلام احمد دبیری و مشارکت طلاب رشته اخلاق و تربیت اسلامی به عنوان موافقین و مخالفین.

۴- برگزاری ۵ نشست علمی- پژوهشی در سال ۹۵ با عناوین «درد و دل‌های پایان نامه‌ای»، «چگونگی تألیف کتاب»، «اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال در فقه»، «اعجاز قرآن»، «انقلابی ماندن حوزه‌ها».

۵- ارسال ۵۵ اثر به جشنواره «بانوی کرامت» در سال ۹۵-۹۶.

۶- ارسال ۵۰ اثر به جشنواره «علامه حلی» در سال ۹۵-۹۶ و برگزیده شدن ۱۱ اثر در مقام‌های دوم سوم و شایسته تقدیر.

۷- برگزاری ۷ نشست علمی پژوهشی در سال ۹۶ با عناوین «امامت‌شناسی» توسط حجت‌الاسلام سیدمحمد حسینی؛ «آشنایی با جشنواره علامه حلی» توسط حجت‌الاسلام فیاضی؛ «بررسی محورهای فراخوان مقالات همایش علمی قرآن کریم، جامعیت و جهانی بودن» توسط حجت‌الاسلام حمید حمیدیان؛ «مدیریت زمان»؛ توسط حجت‌الاسلام سیدمحمد حسینی؛ «روش مطالعه سه بُعدی» حجت‌الاسلام سیدمحمد حسینی؛ «مرجع‌شناسی اسلامی» حجت‌الاسلام سیدمحمد حسینی؛ «پایان‌نامه‌نویسی» ویژه طلاب رشته تفسیر و علوم قرآن توسط حجت‌الاسلام حمید حمیدیان، «نقد مقاله» توسط دکتر تولایی و استاد حامدی.

نشست پژوهشی مدیریت زمان -
حجت‌الاسلام سیدمحمد حسینی

نشست پژوهشی مرجع‌شناسی اسلامی -
حجت‌الاسلام سیدمحمد حسینی

نقد مقاله - استاد حامدی

۸- برگزاری ۲ کارگاه علمی- پژوهشی در سال ۹۵ با عنوانین: «آموزش کار با نرم‌افزارهای نور» ویژه طلاب رشته تفسیر، توسط حجت‌الاسلام میرجلیلی و «آموزش کار با نرم‌افزارهای نور» ویژه طلاب رشته فقه توسط حجت‌الاسلام آذرپیوند.

۹- برگزاری ۲ کارگاه علمی - پژوهشی در سال ۹۶ با عنوانین: «آشنایی با سایت‌ها و منابع اسلامی» و «نحوه استخراج مقاله از پایان نامه» توسط خانم غفاریا.

۱۰- برگزاری ۳ دوره کارورزی در سال ۹۵ ویژه طلاب رشته کلام، گرایش امامت با حضور استاد حسینی؛ ویژه طلاب رشته فقه توسط حجت‌الاسلام آذرپیوند و ویژه طلاب رشته تفسیر توسط حجت‌الاسلام حمید حمیدیان.

۱۱- برگزاری ۳ جلسه دفاع پایان‌نامه در سال ۹۵ و ۸ جلسه دفاع پایان‌نامه در سال ۹۶.

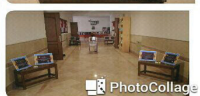
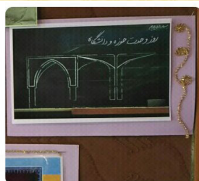
۱۲- برگزاری مسابقه پژوهشی با عنوان «خلاصه‌نویسی بر کتاب مسأله شناخت شهید مطهری».

۱۳- تقدیر از فعالین کتاب و کتابخوانی در هفته کتاب در سال ۹۶

۱۴- برگزاری نمایشگاه آثار و دستاوردهای پژوهشی در هفته پژوهش در سال ۹۶

موسسه آموزش عالی جوزوی امام حسین علیه السلام

امام امیرمؤمنان علی (علیه السلام):

«مَنْ أَكْثَرَ مُدَارَسَةَ الْعِلْمِ لَمْ يَنْسَ مَا عَلَّمَ وَ اسْتَفَادَ مَا لَمْ يَعْلَمْ»

هر که بحث علمی بسیار کند، آموخته‌هایش را از یاد نمی‌برد و آنچه را که نمی‌داند، فرا می‌گیرد.

«غررالحکم و دررالکلم، ح ۸۹۱۶»

بخش سوم:
مصاحبه با اساتید

• مصاحبه با استاد حمید حمیدیان

۱- به عنوان اولین سؤال در مورد نحوه شروع کار پژوهشی‌تان مختصری توضیح دهید.

اینجانب از سنین جوانی درصدد پاسخگویی به برخی شبهات و اشکالات برآمدم و به‌ویژه با ورود به مراکز پژوهشی و تخصصی با توکل به خدا به این امر پرداخته و با نوشتن تحقیقاتی کوتاه و ابتدایی کار خود را آغاز نمودم.

۲- توصیه حضرت تعالی به طلاب درباره کار تحقیقی و نویسندگی چیست؟

نویسندگی فضیلتی است که خداوند در وجود انسان قرار داده و نیازمند ممارست فراوان است تا از این طریق کمالی برای زندگی بهتر انسان حاصل شود؛ فصل ممیز انسان از جانداران نیز همین نوشتن است. این فضیلت نیز مانند هر فضیلتی با تمرین و پشتکار فراوان شکل گرفته و در وجود آدمی نهادینه می‌شود.

طلاب محترم باید بدانند: «چرا بنویسند؟»، «چگونه بنویسند؟» و «چقدر بنویسند؟» همچنین باید سخنی قابل ارائه به دیگران داشته باشند؛ سخنی که کارآمد و نو باشد. علاوه بر آنکه سخن خود را در قالب مطلوب و مناسب ارائه دهند. طلاب گرامی باید علم مربوط به نوشتن و قواعد نویسندگی را آموخته و آن را کاملاً بکار بگیرند.

همچنین در بیان نقل قول‌ها و اندیشه‌های دیگران باید به یافته‌ها و دستاوردهای آنان احترام بگذارند.

۳- چه راهکارهایی برای ارتقاء سطح پژوهشی طلاب ارائه می‌فرمایید؟

طلاب محترم اگر بخواهند در امر پژوهش موفق باشند، لازم است موضوعی را برگزینند که بدان علاقه‌مند بوده و بتوانند از پس آن برآیند. همچنین موضوعاتی را انتخاب کنند که پاسخگوی نیازهای جامعه بوده و نوآورانه باشد.

طلاب ارجمند با نهادینه کردن خصائص نیک اخلاقی در خود می‌توانند عواطف مثبتی در مخاطب برانگیزند و ساختار مناسبی به گفتار خود بدهند. از امام علی (علیه‌السلام) نقل شده: بهترین سخن آن است که آراسته به نظمی نیکو باشد و عام و خاص آن را دریابند.

۴- اگر طلابی علاقه‌مند به کار پژوهش باشند، از کجا باید کار را شروع کند؟

لازمه دست یافتن به چنین هدفی خواندن آثار برتر علمی و ادبی است. نوشتن مهارت است و مانند هر مهارتی نیازمند تلاش مداوم و مستمر است.

طلاب محترم باید با نظم و برنامه ریزی دقیق به این عرصه وارد شوند و در رابطه با نوشتن تصمیم قطعی گرفته و سپس با عباراتی سنجیده و موثر بنویسند.

۵- معاونت پژوهش در راستای ارتقای سطح کمی و کیفی پژوهش چه مسئولیتی

بر عهده دارد؟

باید در محل تحصیل طلاب مکان هایی را اختصاص به نوشتن داده که طلاب هم از فضای مناسب و تمرکز و آرامش کافی برخوردار باشند و هم تمامی نیازهای ایشان برای امر پژوهش از جمله کتب علمی و غیرعلمی معتبر و برتر، اینترنت، رایانه مناسب و ... را برآورده سازد. اساتید محترم نیز مشوق و راهنمای طلاب در این زمینه باشند و زمان کافی برای پرداختن به این امور اختصاص دهند.

۶- رمز موفقیت خود را در امر پژوهش چه می‌دانید؟

بنده در این زمینه برای ارتقای کیفیت سطح نوشته‌هایم از تجارب افراد متخصص بهره گرفته و همچنین به مطالعه آثار برتر علمی و تخصصی نیز پرداخته‌ام و برای تصحیح و تکمیل نوشته‌هایم از افراد خبره و متخصص بهره برده و در پایان پس از اکمال و رفع اشکال آنها را جهت استفاده در اختیار دیگران قرار می‌دهم.

۷- مؤلفه‌های مهم انتخاب یک اثر علمی پژوهشی چیست؟

یک پژوهش علمی در ابتدا باید موضوع مناسبی جهت ارائه داشته باشد؛ موضوعی که ضمن مفید بودن، نوآورانه باشد و نیازهای جامعه را نیز برطرف کند. طلاب محترم

باید در تمام مراحل نوشتن پژوهش، ذهن خود را بر روی موضوع متمرکز کنند و از زبانی شفاف، دقیق، تمام نما و صریح یاری بگیرند. طلاب گرامی باید در هر زمینه که پژوهشی را ارائه می دهند سخنی برای گفتن داشته باشند نه اینکه صرفاً به نقل قول از دیگران و رونوشت اکتفا کنند. همچنین از منابع متعدد و معتبر علمی بهره گرفته و به نقد دیگر دیدگاه ها بپردازند.

یک پژوهش علمی باید به طور کلی از سازماندهی مناسب برخوردار بوده و صورت و ساختار درستی داشته باشد؛ دستیابی به این مهم مستلزم آن است که نویسنده زاویه دید مناسبی را در پژوهش خود برگزیند و نوشتار را به بخش‌های کافی تقسیم کند، سپس هر دیدگاه را در یک قسمت توضیح و تفصیل داده و به تدریج ذهن خواننده را به سمت نتیجه پیش ببرد.

• مصاحبه با طلبه اعظم رحمانی

۱- به عنوان اولین سؤال در مورد نحوه شروع کار پژوهشی تان مختصری توضیح دهید.
 باتوجه به اینکه من ورودی سال ۷۵ حوزه هستم و از مقطع سیکل وارد حوزه شدم، در آن مقطع زمانی چنان بهایی به پژوهش و تحقیق داده نمی‌شد، ولی من شخصاً به علت علاقه فراوانی که به امر نوشتن و مطالعه کتاب‌های گوناگون داشتم، در کتابخانه‌ها به دنبال موضوعاتی برای نوشتن مقاله بودم و با روش الگوپذیری از

کتاب‌ها و با کمک بعضی از دوستان شروع به نوشتن کردم و خدا را شکر در بیشتر موارد مقالاتم برگزیده می‌شد.

۲- توصیه حضرت تعالی به طلاب درباره کار تحقیقی و نویسندگی چیست؟
در یک کلام آشتی با قلم و کاغذ و امر نوشتن. به تعبیر یکی از اساتید بزرگوار، طلبه‌ای که مهارت در نگارش و نوشتن نداشته باشد، استعدادهای خود را دفن کرده است.

۳- رمز موفقیت خود را در امر پژوهش چه می‌دانید؟
در مرحله اول توکل به خدا و بعد علاقه زیاد به کارپژوهش، همیشه دست به قلم‌بودن، نوشتن خلاصه از کتاب‌ها، سخنرانی‌ها، شرح‌نویسی، مطالعه کتاب‌های گوناگون و معتبر، بهره‌گیری از تجارب اساتید مختلف و پیگیر بودن و انجام کار به صورت اصولی و فنی.

۴- مؤلفه‌های مهم انتخاب یک اثر علمی پژوهشی چیست؟
دغدغه پژوهشگر نسبت به آن موضوع، پاسخ به نیازهای ضروری جامعه اسلامی، شکل علمی و فنی داشتن اثر و قابلیت چاپ و انتشار داشتن.
کلام آخر توجه به سخن مقام معظم رهبری ^(مدظله‌العالی): «بی‌درس و تحقیق و مباحثه، طلبه معنای خودش را از دست می‌دهد.»

پیامبر اعظم (صلی الله علیه وآله) :

«قیدوا العلم بالكتاب»

با نگارش، دانش را در بند خویش کشید.

«تحف العقول، ص ۳۶»

بخش چهارم:
چکیده آثار برگزیدگان
جشنواره‌های پژوهشی

برگزیدگان نهمین جشنواره علامه حلی:

۱. سیده الهام آقایی، مقاله، رتبه دوم
۲. سیده محبوبه میرطالبی، مقاله با عنوان «نقش تقوا در پیشگیری از جرم از منظر آیات و روایات»، رتبه دوم
۳. رقیه حسینی فهرجی، پایان نامه با عنوان «مبانی فلسفی محقق خراسانی در علم اصول»، رتبه دوم
۴. اعظم رحمانی اشکذری، پایان نامه با عنوان «احکام و قواعد فقهی و حقوقی خطبه فدکیه»، رتبه دوم
۵. محبوبه بابایی، پایان نامه با عنوان «روش‌های مدیریت هیجان در قرآن»، رتبه سوم
۶. اعظم السادات زیارتی، پایان نامه با عنوان «قواعد اختصاصی باب نکاح با رویکردی بر قاعده حرمت و فراش»، رتبه سوم
۷. بی‌بی رقیه مصدق، پایان نامه با عنوان «تحلیل عاطفه در سوره یوسف (علیه‌السلام)»، رتبه سوم
۸. وحیده السادات علویان، پایان نامه با عنوان «بررسی تطبیقی اعاده حیثیت در فقه شیعه و حقوق کیفری ایران»، رتبه سوم
۹. مهدیه دهقان طزرجانی، پایان نامه با عنوان «راهکارهای فقهی کاهش طلاق»، رتبه سوم

۱۰. مهنوش ملک زاده بافقی، پایان نامه با عنوان «نقش دین در زندگی بشر از دیدگاه قرآن و روایات»، شایسته تقدیر
۱۱. اعظم دهقانی اشکذری، پایان نامه با عنوان «قلب سلیم از دیدگاه قرآن»، شایسته تقدیر
۱۲. ملیحه باقری نژاد، تحقیق پایانی، شایسته تقدیر.

چکیده آثار برخی از برگزیدگان جشنواره

- پایان نامه خانم اعظم رحمانی با عنوان «احکام و قواعد فقهی و حقوقی خطبه فدکیه»

چکیده: بعد از رحلت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) حکومت وقت بعد از غصب خلافت، برای تقویت خود و تضعیف اهل بیت (علیهم السلام) فدک را که یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی اقتصادی اهل بیت (علیهم السلام) بود، غصب کردند.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) پس از آگاهی از مصادره فدک برای دفاع از حق خویش در مسجدالنبی حاضر شدند و خطبه‌ای را در حضور مهاجرین و انصار ایراد فرمودند که به «خطبه فدک» معروف گردید. یکی از زیباترین و شیرین‌ترین قسمت‌های خطبه، احکام و قواعد مورد استناد حضرت زهرا (سلام الله علیها) برای اثبات حق فدک و حقانیت و عصمت خود می‌باشد.

در این پژوهش موازین فقهی و حقوقی مندرج در خطبه مورد کنکاش قرار گرفته

است که عبارتند از: احکام هبه، ارث، غضب و قاعده ید و قاعده حجیت بینه. از مجموع آیات و روایات استفاده می‌شود که فدک خالصه و ملک شخص رسول خدا (صلی‌الله علیه و آله) بوده است و رسول اکرم (صلی‌الله علیه و آله) فدک را به فرمان خداوند متعال به حضرت زهرا (سلام‌الله علیها) بخشیدند و با توجه به شواهد فراوان تاریخی حضرت (سلام‌الله علیها) در فدک تصرف نموده بودند، و لذا بیرون کشیدن فدک از دست ایشان جز به دلیل و بینه امکان‌پذیر نبود.

و مسلماً اقامه دلیل بر عهده حضرت زهرا (سلام‌الله علیها) نبود؛ زیرا که ایشان دارنده فدک و در آن ذات ید بودند، و لذا تصاحب آن از طرف حکومت یک اقدام عجولانه و تصرف غاصبانه بوده و هیچ‌گونه مستند شرعی و قانونی نداشته است. بلکه یک اقدام صرفاً سیاسی و اقتصادی و در راستای تثبیت حکومت بوده است. و همچنین براساس موازین ارث، حضرت زهرا (سلام‌الله علیها) حق داشتند که فدک را از پدر خویش به ارث ببرند و حضرت پس از استدلال به آیات مربوط به ارث پیامبران، به عموم آیات مربوط به ارث و عموم آیه وصیت استدلال نمودند. و لذا بازداشتن حضرت زهرا (سلام‌الله علیها) از فدک اولین حق‌کشی بزرگی است که تاریخ قضایی اسلام بخاطر دارد.

کلمات کلیدی: فدک، هبه، ارث، غضب، قاعده ید، قاعده بینه.

• پایان نامه وحیده السادات علویان با عنوان «بررسی تطبیقی اعاده حیثیت در فقه شیعه و حقوق کیفری ایران»

چکیده: اعاده‌ی حیثیت به عنوان یک تأسیس قضایی نخستین بار در حقوق به کار رفته و در قانون مسئولیت مدنی، قانون مجازات اسلامی و قانون اساسی به آن اشاره شده است. تأسیسی بودن اعاده‌ی حیثیت به این معنا نیست که در فقه شیعه وجود نداشته، بلکه از مفاهیمی بوده که مورد عنایت شارع مقدس اسلام قرار داشته است. در یک تقسیم بندی، اعاده‌ی حیثیت به دو قسم قانونی (عام) و قضایی (خاص) تقسیم می‌شود. این قوانین همچون قانون‌های دیگر ایران اسلامی از مبانی فقهی گرفته شده است و زیر بنای آن‌ها را کتاب خدا، روایات و اجماع و سیره‌ی عقلا تشکیل می‌دهد. ادله‌ی اربعه، مبنای اعاده‌ی حیثیت و نهاد توبه، مبنای اعاده‌ی حیثیت قضایی محسوب می‌شود. در فقه شیعه، پس از مجازات، محرومیت‌هایی در برخی جرائم وجود دارد که پس از توبه این محرومیت‌ها رفع می‌گردد. مواردی از احکام الهی از قبیل شرایط جاری شدن برخی حدود و حد قذف، به طور ضمنی به اعاده‌ی حیثیت مربوط می‌گردد. احکام مسئولیت قاضی که در فقه مطرح گردیده است به گونه‌ای قانون اعاده‌ی حیثیت را تأیید کرده است و مبنای قوانین اعاده‌ی حیثیت که در قانون اساسی مطرح گردیده است می‌باشد. با بررسی قواعد فقهی مانند قاعده لاضرر، قاعده اتلاف و

تسبیب و قاعده جب نیز مبانی و موارد فقهی منطبق با قوانین اعاده‌ی حیثیت شناخته می‌گردد. در قانون مجازات اسلامی پیشین، بحث اعاده‌ی حیثیت و سوء پیشینه دارای ابهاماتی بود و با نقص اجرایی مواجه بود که قانون مصوب ۱۳۹۲، به علت صراحت بیشتر گامی مهم در رفع نواقص این قانون برداشته است.

کلید واژه: اعاده‌ی حیثیت، محرومیت، حقوق اجتماعی، زیان معنوی.

• **مقاله سیده محبوبه میرطالبی با عنوان «نقش تقوا در پیشگیری از جرم از منظر آیات و روایات»**

چکیده: نوشتار حاضر نفقه و مهریه را به اختصار توضیح خواهد داد و سپس اعسار مرد از پرداخت این دو حق را از منظر فقهی و حقوقی بررسی خواهد نمود و وضعیت‌های مختلف اعسار اعم از اعسار اولیه و ثانویه، آگاهی زن از این اعسار و راهکارهای پیشنهادی در این موارد را می‌گوید در پایان از حق حبس زن صحبت می‌شود که به عنوان یکی از راه‌های خنثی کردن سوء استفاده بعضی از مردان در مقابل اعسار و حکمی که قانون در مقابل آن خواهد داد، می‌باشد.

کلید واژه: اعسار، مهریه، نفقه